

TAM GÜN EĞİTİM İÇİN NE KADAR YENİ DERSLİĞE İHTİYAÇ VAR?

İlköğretimde ikili eğitim uygulamasına son verip tam gün uygulamasına geçebilmek için en az 60 bin derslik ihtiyacı olduğu tahmin edilmektedir. Bu ise, 24 derslikli 2.500 yeni okula tekabül etmektedir. İstanbul'da ikili eğitimi tamamen ortadan kaldırmak için, yaklaşık 15 bin 500 derslik ihtiyacı vardır. Bu da 24 derslikli 645 okula tekabül etmektedir.

İkili eğitim (ikili öğretim) başta az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler olmak üzere birçok ülkede uygulanan bir eğitim modelidir. İkili eğitimde, iki grup öğrenci aynı mekânı (dersliği) farklı zaman dilimlerinde kullanmaktadır. Söz konusu eğitim modeli ile farklı gerekçelerle hızlı ve çoğu zaman plansız artan öğrenci sayısı karşısında yetersiz kalan mevcut eğitim mekânlarının (okullar, derslikler vb.) daha verimli bir şekilde kullanılması amaçlanmaktadır.

İkili eğitim politika yapımcılar açısından çoğu zaman bir tercih olmaktan ziyade bir zorunluluk olarak kabul edilmektedir. Öğrenci sayısındaki planlı veya plansız artışa bağlı olarak gelişen derslik ihtiyacı çoğu zaman finansal kaynakların yetersizliği nedeniyle zamanında karşılanamamaktadır. Finansal kaynaklar yeterli olsa bile, özellikle öğrenci sayısındaki plansız artış karşısında oluşan derslik ihtiyacı zaman faktörüne bağlı olarak gecikmeli olarak karşılanabilmektedir.

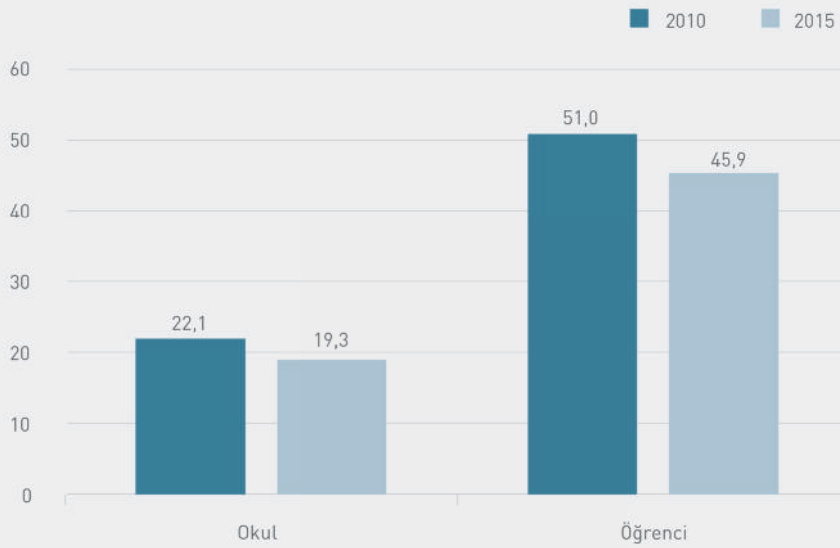
İkili eğitim modeli kendi içerisinde avantaj ve dezavantajları barındıran bir uygulamadır (Bray, 2008). Avantajların başında, ikili eğitimin mevcut fiziksel altyapının daha verimli kullanılmasını sağlaması ve dolayısıyla finansal olarak maliyeti azaltan bir uygulama olması gelmektedir. Ancak, ikili eğitim uygulanan okullarda genellikle sıkışık bir ders programı uygulanmaktadır. Ders saatleri genelde kısaltılmamakta, ama teneffüs ve ders araları çok kısa tutulmaktadır. Bu ise öğrencilerin istenilen düzeyde sosyalleşmesine ve müfredat dışı etkinliklerine katılımını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, sabahçı öğrenciler çok erken saatlerde okula başladığı için kahvaltı yapmadan okula gitmek durumunda kalabilmektedir. Öğrenciler ise okula öğlen başlayıp geç çıktıklarından ilerleyen ders saatlerinde yorulabilmektedir. Kış saatlerinde erken kararan hava bu durumu daha da pekiştirmektedir. Her iki durumda öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkilediğinden, eğitim süreçlerinden daha az istifade etmelerine neden olabilmektedir.

İkili eğitim modeli, Türkiye’de de bütün kademelerde ve özellikle kent merkezlerinde uzun yıllardır uygulanmaktadır. 1990’lı yıllarda çağ nüfusunda ve daha da önemlisi okullaşma oranlarında yaşanan hızlı artışa kırsal kesimde kent merkezine doğu yaşanan göç hareketliliği de eklenince, kent merkezlerinde özellikle çok göç alan İstanbul gibi büyük kentlerde öğrenci sayısı hızlı bir şekilde artmıştır. Buna bağlı olarak ciddi derslik ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Türkiye genelinde 2010 ve 2015 yıllarında ilköğretimde ikili eğitim uygulaması yapılan okul oranları ve ikili eğitimle eğitim gören öğrenci oranlarına bakıldığında, ilköğretimdeki öğrencilerin yarıya yakınının ikili eğitim kapsamında olduğu görülmektedir. 2010 yılında ikili eğitim kapsamında eğitim gören öğrenci oranı

% 51 iken, 2015 yılında bu oran % 45,9’a gerilemiştir. Okul sayısı bakımından bakacak olursak; 2010 yılında ilköğretim okullarının % 22,1’inde ikili eğitim yapılırken, bu oran 2015 yılında % 19,3’e gerilemiştir. 2015 yılında resmi ilköğretimde derslik ve şube sayıları dikkate alındığında yaklaşık 60 bin derslikte, diğer bir ifadeyle dersliklerin %16’sında ikili eğitim yapıldığı tahmin edilmektedir. Yani ilköğretimde ikili eğitim uygulamasına son verebilmek için en az 60 bin derslik ihtiyacı vardır. Bu ise, 24 derslikli 2.500 yeni okula tekabül etmektedir. Diğer yandan, 2015 yılında ikili eğitim kapsamında eğitim gören öğrenci oranı (% 45,6) üzerinden; Türkiye’de derslik başına düşen ortalama öğrenci sayısı da dikkate alındığında, hesaplanan derslik ihtiyacı ise 86 bin olarak tahmin edilmektedir.

İLKÖĞRETİM GENELİNDE İKİLİ EĞİTİM YAPAN OKUL ve ÖĞRENCİ ORANLARI (%) (2010 VE 2015)

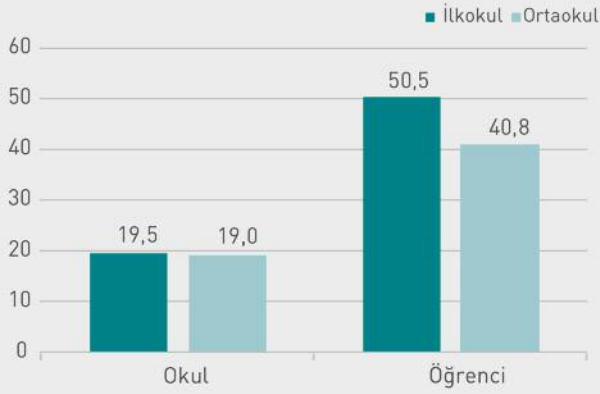
2015 yılı için ilköğretim kademesi ilkokul-ortaokul ayırımında incelendiğinde, ilkokul ve ortaokullarda ikili eğitim yapan okul oranlarının birbirine çok yakın olduğu (sırasıyla % 19,5 ve % 19,0) görülmektedir. Öğrenci oranlarında ise ilkokullarda ikili eğitim yapan okullarda eğitim gören öğrenci oranının (% 50,5), ortaokullara göre (% 40,8) daha yüksek olduğu görülmektedir.

2015 yılı esas alındığında ilköğretimde ikili eğitim yapan okul oranının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla

İstanbul (% 31), Güneydoğu Anadolu (% 30) ve Orta-doğu Anadolu (% 29) bölgeleri iken; en düşük olduğu bölgeler sırasıyla Doğu Karadeniz (% 5), Batı Karadeniz (% 7) ve Barı Marmara (% 9) bölgeleridir. Söz konusu yılda ikili eğitim öğrenci oranlarının en yüksek olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu (% 57), İstanbul (% 57) ve Batı Anadolu (% 51) iken; en düşük olduğu bölgeler Doğu Karadeniz (% 20), Batı Karadeniz (% 23) ve Kuzeydoğu Anadolu (% 27) bölgeleridir.

KADEMELERE GÖRE DERSLİK ve ŞUBE SAYILARI (2006-2015)

İLKOKUL VE ORTAOKUL KADEMELERİNDE İKİLİ EĞİTİM YAPAN OKUL VE ÖĞRENCİ ORANLARI (%) (2015)

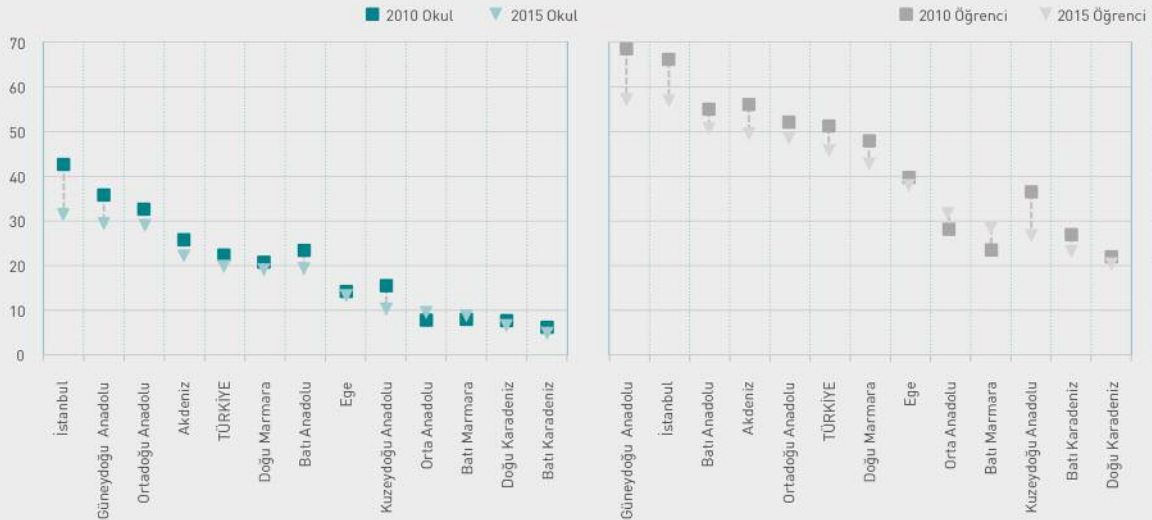

Yıl	İlköğretim			
	Toplam		Özel	
	Derslik	Şube	Derslik	Şube
2006	307.511	387.351	14.739	11.797
2007	315.887	392.521	16.808	12.980
2008	320.393	408.221	14.973	13.488
2009	332.902	416.930	17.952	14.160
2010	339.653	418.334	18.460	14.346
2011	344.710	422.751	19.450	15.188
2012	359.504	444.106	22.548	17.153
2013	371.856	447.074	26.031	19.463
2014	385.453	456.671	28.165	22.477
2015	411.033	459.695	40.336	29.147

2015 yılı esas alındığında ilköğretimde ikili eğitim öğrenci oranlarının en yüksek olduğu iller Gaziantep (% 65), Adana (% 64), Bursa (% 64) ve Van (% 64) ilerdir. İkili eğitim öğrenci oranı Türkiye ortalamasının üzerinde olan illerin önemli bir kısmı doğu bölgelerindeki iken, geri kalan illerin büyük çoğunluğu ise metropol şehirlerdir. Örneğin, Türkiye'nin en büyük üç şehri olan İzmir (% 62), İstanbul (% 57) ve Ankara'da (%

56) ilköğretimde ikili eğitim yapan öğrencilerin oranı oldukça yüksektir. İstanbul'da ikili eğitimi tamamen ortadan kaldırmak için; ikili eğitim kapsamında eğitim gören ve İstanbul'da derslik başına düşen öğrenci sayıları üzerinden hesaplandığında, 15 bin 500 derslik ihtiyacı vardır. Bu da 24 derslikli 645 okula tekabül etmektedir.

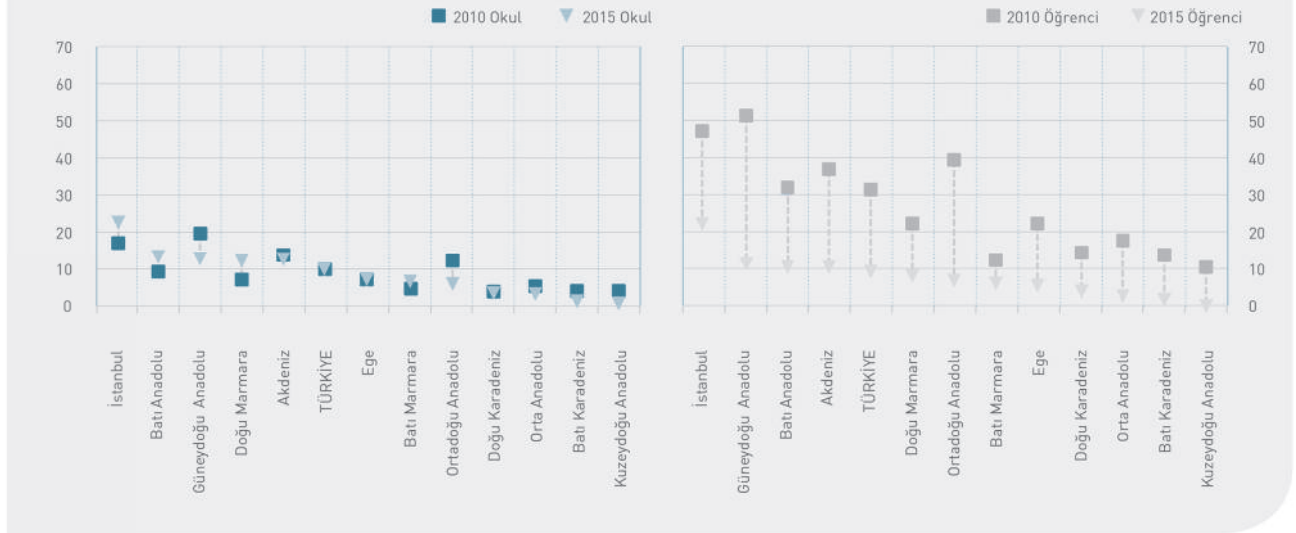
İLKÖĞRETİMDE BÖLGELERE GÖRE İKİLİ EĞİTİM YAPAN OKUL VE ÖĞRENCİ ORANLARI (%) (2010 VE 2015)

2015 yılı esas alındığında ortaöğretimde ikili eğitim yapan okul oranının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla İstanbul (% 23), Batı Anadolu (% 14) ve Güneydoğu Anadolu (% 13) bölgeleri iken; en düşük olduğu bölgeler sırasıyla Kuzeydoğu Anadolu (% 0), Batı Karadeniz (% 1) ve Orta Anadolu (% 3) bölgeleridir. Söz konusu

yılda ikili eğitim öğrenci oranlarının en yüksek olduğu bölgeler ise yine İstanbul (% 23), Güneydoğu Anadolu (% 12), ve Batı Anadolu (% 11) iken; en düşük olduğu bölgeler ise yine Kuzeydoğu Anadolu (% 0), Batı Karadeniz (% 1) ve Orta Anadolu (% 2,5) bölgeleridir.

ORTAÖĞRETİMDE BÖLGELERE GÖRE İKİLİ EĞİTİM YAPAN OKUL VE ÖĞRENCİ ORANLARI (%) [2010 VE 2015]

2015 yılı esas alındığında ortaöğretimde ikili eğitim öğrenci oranının en yüksek olduğu iller Diyarbakır (% 29), Şırnak (% 25), Hatay (% 23) İstanbul (% 23) ve Hakkâri (% 21) illeridir. İlköğretimde olduğu gibi, ikili eğitim öğrenci oranı Türkiye ortalamasının üzerinde

olan illerin yaklaşık yarısı doğu bölgelerindeki iller-ken, geri kalan illerin önemli bir kısmı İstanbul, Bursa, Antalya, Ankara ve Gaziantep gibi büyük şehirlerdir. 2015 yılında 45 ilde ise ikili eğitim yapılmamaktadır.

KAYNAKLAR

Bray, M. (2008). *Double-Shift schooling: Design and operation for cost-effectiveness*. Paris: UNESCO IIEP.

EBSAM | EĞİTİM-BİR-SEN STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Oğuzlar Mahallesi, Av. Özdemir Özak Sokak No: 5 Balgat/ANKARA
Tel: (0312) 231 23 06 | Faks: (0312) 230 65 28

www.egitimbirsen.org.tr | ebSAM@egitimbirsen.org.tr | @ebSAM

Daha fazla bilgi için:

Eğitim-Bir-Sen. (2016). *Eğitime bakış 2016: İzleme ve değerlendirme raporu*. Ankara: Eğitimciler Birliği Sendikası.

http://www.egitimbirsen.org.tr/ebS/ebS_files/yayinlar/egitim_izleme_rapor_web.pdf